

*Evelien van Schaardenburg vertrekt als vice-president van Amsterdamse rechtbank**

‘Een advocaat moet lastig zijn’

Per 1 september 2002 is aan vice-president mr. E.J. van Schaardenburg-Louwe Kooijmans eervol ontslag verleend. Deken Herman Doeleman vroeg haar reacties op ‘advocaat’, ‘topadvocaten’ en nog veel meer: hoe kijkt ze terug op enkele fameuze rechtszaken? ‘Die Bruinsma-zaak zou ik nu misschien wel anders hebben gedaan.’

mr. H.F. Doeleman
deken van de Amsterdamse
orde van advocaten

Foto's: Herman Doeleman

Arnhem

‘Daar ben ik geboren en getogen, als jongste kind van drie. Mijn ouders waren schat-ten van mensen. Allebei echte bèta’s. Ze waren beiden apotheker, hadden samen een apotheek. In de oorlog moesten we eva-cueren. Dat woord, ‘evacueren’, associeer ik nog steeds met Arnhem. Ik was net als mijn broer een echte bèta, wij waren tweezijdig erfelijk belast. Mijn broer is prehistoricus. Mijn zusje Marianne was de oudste. Zij was – ze is vijf jaar geleden overleden – een mongooltje. Ik was dol op haar. Wij zijn

opgevoed met altijd dat zusje in huis. Dat geeft je leven een bepaalde kijk op mensen. Toen mijn moeder – vrij jong – overleed, heb ik de zorg voor Marianne op me genomen.’

Rechten

‘Dat was een puur eigen keus van mij. Het paste helemaal niet in de traditie van de familie. Maar mijn vader had – zo merkte ik later – toch ook wel iets met dat wat mij zo fascineert in het recht, met taal en woorden. Hij kon heel goed het overzicht hou-

* Dit is een verkorte versie van het in het Amsterdams Balie Bulletin verschenen interview, en zie ook BalieNet, onder Nieuws.

den, analyseren en beslissen, zeker toen hij inmiddels inspecteur was. Maar in het begin vonden ze het toch wel zonde dat zo'n bèta-meisje rechten ging doen.'

Advocaat

'Ik ben van 1966 tot 1971 advocaat geweest. Ik ben begonnen bij Kolff & Mosler. Na een jaar heette het kantoor Herzberg, Van Schaick & Mosler, met de bekende Abel Herzberg. Weer een jaar later fuseerde het kantoor met Stibbe, aan het Rokin. Ik was stagiaire van Gert Mosler. Bij Stibbe deelde ik later de kamer met Robert Samkalden.'

'Ik ben gestopt omdat ik zo vreselijk hard moest werken. Ik was dertig jaar en er was in de verste verte nog geen vrijer te bekennen. Ik kwam steeds meer tot het besef dat ik mijn levensvervulling moest zien te vinden en de advocatuur zou ik, was ik bang, niet kunnen volhouden. Dan maar de rechterlijke macht. Ik kon nog net raio worden en kreeg vier jaar aftrek. Ik was griffier bij Borgerhoff Mulder samen met Reurt Gisolf, een echte raio.'

Stibbe

'Hij was een wandelende anekdote. Op een goed moment kreeg ik een dicteerapparaat. Op een nog niet gewist bandje hoorde ik zijn sonore stemgeluid: 'Overwegende dat, overwegende zus, overwegende zo...'. Die zinnen rolden er uit. Hij dicteerde zo achter elkaar een arbitraal vonnis. Dat vond ik zo indrukwekkend. En dat met die prachtige stem. Hij zei een keer tegen me: "Als je cliënt komt luisteren naar je pleidooi doe daar dan wat Latijn doorheen".'

Bols/Wessanen

'Sommige zaken herinner ik me nog haarscherp, vooral als je later van het hof ongelukkig kreeg. De zaak Bols/Wessanen vond ik waanzinnig moeilijk. Het ging over optiehandelaren die bijeenkwamen in het restaurant Blanche Bleu. Daar denk ik niet met het

meeste plezier aan terug. De opzienbarende zaak was de brand in de Casa Rosso. Een lastige verdachte, een Israëliër. Geen touw aan vast te knopen, aan die man.'

Bruinsma

'In die zaak hebben wij het OM niet-ontvankelijk verklaard. Er was naar ons gevoel te veel gerechercheerd met alleen Hoogland als mogelijke dader. Maar ook een ander had de dader kunnen zijn. Dat was niet onderzocht. Ik heb toen van het hof wel op m'n kop gekregen. Maar toen was nog helemaal niet uitgekristalliseerd wat het betekent voor zo'n zaak als er in het voortraject iets mis is gegaan. De Hoge Raad heeft dat later allemaal keurig op een rijtje gezet. Alleen voor heel grote fouten wordt het OM niet-ontvankelijk verklaard. Voor minder erge fouten wordt het bewijs buiten beschouwing gelaten en kleinere fouten hebben consequenties voor de straftoemeting. Die Bruinsma-zaak zou ik nu misschien wel anders hebben gedaan.'

ABN-AMRO

Die zaak hebben we in december vorig jaar afgerond. Die was technisch-juridisch niet zo moeilijk, maar er werd, begrijpelijk, veel overhoop gehaald om de bank in een kwaad daglicht te stellen. Om de aandacht van de verdachten af te leiden. Dat is het bekende rookgordijn. Daar moet je als rechter doorheen kunnen kijken.'

Topadvocaten

'Moet ik een paar namen noemen? Ach, een aantal advocaten vind ik echt heel goed. Als die binnenkomen ga je er echt voor zitten. Maar ook: even op mijn tellen passen. Ik vind Spong heel goed, Victor Koppe is ook heel goed. En de jonge Moszkowicz, Bram, is ook heel slim. Doedens charmant? Niet tegen mij.

Maar ja, topadvocaten. De Telegraaf denkt daar anders over dan ik. In het strafrecht is iemand een goed advocaat als hij

weet waar het in die zaak écht over gaat. Als hij de essentie van de zaak, in het belang van zijn cliënt, weet uit te buiten, dat vind ik altijd knap. De beste advocaat is hij die zegt: "Met dit of dat argument zal de officier wel komen, maar..." en dat argument dan op voorhand volstrekt onderuitschofelt. Dus anticiperen op de tegenstander en dat geloofwaardig brengen. En vooral ook kalm en rustig blijven, dat maakt je bij mij geloofwaardig. Kalm en geserreerd je zaak brengen. Daar kom je het verst mee.

Borgerhoff Mulder [voormalig rechtbankpresident, *red.*] zei: "Een advocaat mag best lastig zijn". Ik voeg daaraan toe: Een advocaat *moet* lastig zijn, dat moet je als rechter niet vervelend vinden.'

Rolf

'Mijn man is in 1976 overleden, alweer 26 jaar geleden. Hij was advocaat bij Van Doorne. We zijn drieënhalf jaar getrouwd geweest. Na een jaar werd hij ziek. Vreselijk, wat een lijdensweg. Dat heeft me een geweldige optater gegeven. Je gaat wel stoer door maar dan krijg je de terugslag. Dat zijn wel de moeilijkste dingen van het leven. Maar het is me uiteindelijk wel gelukt om het een plaats te geven. Ik ben dus eigenlijk het grootste deel van mijn leven alleen geweest.'

Fotograferen

'Fotograferen is mijn hobby. Ik heb een Canon Eos en nog een kleinere Canon. Met Kerstmis stuur ik altijd mijn eigen foto's naar vrienden en kennissen. Landschappen, dieren, liever dat dan mensen. Vooral op verre reizen, als ik veel tijd heb, maak ik foto's. Zeggen ze dat ze die foto's mooi vinden? Geen kunst, ik maak er zoveel dat er altijd wel één goed genoeg is voor de kerstkaart. Ik reis over de hele wereld. Antarctica, daar ben ik twee keer geweest, China, Peru, Suriname. Altijd met een reisgezelschap, met geïnteresseerde mensen. Mijn broer bracht mij op het idee om met de Plancius

te gaan varen naar Spitsbergen. Daar krijg je zo'n *arctic fever* van. Met een touw ladder over boord en verder in een rubberbootje. Ik ga altijd in mijn eentje met zo'n groep mee. Ik ben wel een beetje een solitair mens.'

Parket

'Ik heb zelf een jaar bij het parket gewerkt, in mijn raio-tijd. Dat vond ik erg inspirerend. Maar ik heb niet gekozen voor het parket met de overweging dat ik dan mijn

Mr. Evelien van Schaardenburg-Louwe Kooijmans was van 1966 tot 1971 advocaat te Amsterdam, daarna was ze als raio, rechter en sinds 1983 als vice-president werkzaam bij de rechtbank Amsterdam, in de strafsector. Strafadvocaten roemden haar onafhankelijkheid. Zij was kordaat in haar optreden ter zitting, gaf de verdediging alle ruimte, durfde het OM te kapitelen, maar kon ook streng zijn tegen de raadsman.

hele leven met het strafrecht bezig zou zijn. Heel gek dat dat toch zo gelopen is en dat ik zo lang strafrechter ben geweest. Vanaf 1980 als strafrechter en vanaf 1983 als vice-president. Dankzij die tijd bij het OM heb ik ook een goed oog gekregen voor de belangen van het parket. Dat parket vervult toch een heel belangrijke taak in de rechtspraak. Met de meeste officieren van justitie kon ik echt heel goed overweg. Maar ik ben wel altijd kritisch geweest. Misschien vinden ze me daarom wel een beetje een lastpak. Maar dan was ik dat wel steeds met goede motieven. Ik was niet bang om fouten van het parket bloot te leggen en af te keuren. Bijvoorbeeld als er stukken naar een

verkeerd adres waren gestuurd of belangrijke documenten niet waren opgevraagd die in het dossier thuishoorden. In de rechtszaal, professioneel, was ik kritisch maar in de persoonlijke omgang – je loopt elkaar in het gerechtsgebouw natuurlijk steeds tegen het lijf – kon ik het goed met de officieren vinden.'

Blozen

'Doe ik dat? Ipo de Vos zegt altijd: "Als jij bloost op de zitting weet ik dat je daarna boos wordt". Ik wist dat niet van mezelf. Ik zit er trouwens ook niet mee.'

Nevenactiviteiten

'Deze kun je zien op internet. De Volksuniversiteit, Weduwen- en Wezenfonds met Freek Hartsuiker en de Commissie van Beroep van de Hockeybond. Valt wel mee dus.'

Schotse rokken

'Weet jij dat nog? Daar heb ik vroeger eindelijk in gelopen. Ik had een hele collectie. Op een gegeven moment was het weer uit de mode of je had er te veel van. En dan houdt het op. Allemaal uit Engeland. Ik had ze ook in effen, wel met plooiën, maar dus wel het Schotse model. Wie weet had ik toen ook penny-shoes en twinsets. Ik weet het echt niet meer. Mijn collega's Frans Bauduin en Tjark van der Schroef kwamen een keer bij me eten. Hadden die mannen zich beiden gehesen in Schotse rokken... Earl of St. Andrews nog wel. Wat heb ik daarom gelachen!'

Laatste woord

'Het is een misvatting te denken dat een verdachte het laatste woord heeft. Als ik nog eens promoveer zal het een van mijn stellingen zijn. De rechter heeft natuurlijk het laatste woord.'